

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo 14. apríla 2005 *

V spojených veciach C-128/03 a C-129/03,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podané rozhodnutiami Consiglio di Stato (Taliansko) zo 14. januára 2003 a doručené Súdnemu dvoru 24. marca 2003, ktoré súvisia s konaniami:

AEM SpA (C-128/03),

AEM Torino SpA (C-129/03)

proti

Autorità per l'energia elettrica e per il gas a i.,

za účasti:

ENEL Produzione SpA,

* Jazyk konania: taliančina.

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia A. Borg Barthet, S. von Bahr (spravodajca), J. Malenovský a U. Lõhmus,

generálna advokátka: C. Stix-Hackl,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 8. septembra 2004,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- AEM SpA a AEM Torino SpA, v zastúpení: O. Brouwer, advocaat, a T. Salonic, avvocato,
- talianska vláda, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci M. Fiorilli, avvocato dello Stato,
- Komisia Európskych spoločenských, v zastúpení: V. Di Bucci a H. Støvlbæk, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 28. októbra 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 87 ES a smernice Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 27, 1997, s. 20; Mim. vyd. 12/002, s. 3), najmä jej článkov 7 a 8.
- 2 Tieto návrhy boli podané v súvislosti so žalobou podanou spoločnosťami AEM SpA (ďalej len „AEM“) a AEM Torino SpA (ďalej len „AEM Torino“), ktorými napadli dve rozhodnutia Autorità per l'energia elettrica e per il gas (úrad pre elektrickú energiu a plyn, ďalej len „AEEG“), ako aj ministerské nariadenie, ktorými sa pre niektoré vodné a geotermálne elektrárne stanovilo zvýšenie poplatku za prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

- 3 Podľa článku 1 smernica 96/92 „stanovuje spoločné pravidlá pre výrobu, prenos a rozvod elektrickej energie. Stanovuje pravidlá, ktoré sa vzťahujú na organizáciu a fungovanie sektoru elektroenergetiky, prístup na trh, kritériá a postupy, ktoré sa vzťahujú na vyhlásenie verejných súťaží a udeľovanie povolení a na prevádzkovanie sústav“.

4 Článok 7 ods. 1 a 5 smernice 96/92 stanovuje toto:

„1. Členské štáty vymenujú [určia — *neoficiálny preklad*] alebo požiadajú podniky s vlastnými prenosovými sústavami, aby vymenovali [určili — *neoficiálny preklad*] — na obdobie, ktoré stanoví príslušný členský štát s prihliadnutím na efektívnosť a ekonomickú rovnováhu — prevádzkovateľa sústavy, ktorý bude zodpovedný za prevádzkovanie, zabezpečenie údržby a, ak to bude potrebné, aj za rozvoj prenosovej sústavy v danej oblasti a za jej prepojenie s inými sústavami tak, aby sa zabezpečila spoľahlivosť dodávok.

...

5. Prevádzkovateľ systému nediskriminuje žiadnych užívateľov ani skupiny užívateľov systému, najmä nie v prospech svojich dcérskych spoločností alebo účastníarov.“

5 Článok 8 ods. 1 až 3 tej istej smernice stanovuje toto:

„1. Prevádzkovateľ prenosovej sústavy zodpovedá za dispečing výrobných zariadení vo svojej oblasti a za určenie použitia prepojovacích zariadení s ostatnými sústavami.

2. Bez toho, aby bola dotknutá dodávka elektrickej energie na základe zmluvných záväzkov, vrátane záväzkov pochádzajúcich zo zadania verejnej súťaže, dispečing výrobných zariadení a použitie prepojovacích zariadení budú stanovené na základe kritérií, ktoré môže schváliť príslušný členský štát a ktoré musia byť objektívne,

uverejnené a používané nediskriminačným spôsobom, ktorý zabezpečí riadne fungovanie vnútorného trhu s elektrickou energiou. Zohľadnia ekonomickú prioritu elektrickej energie z dostupných výrobných zariadení, prioritu prenosov v rámci prepojení, a technické obmedzenia sústavy.

3. Členské štáty môžu požadovať od prevádzkovateľa sústavy, aby pri dispečingu výrobných zariadení dal prednosť výrobným zariadeniam, ktoré používajú energiu z obnoviteľných zdrojov alebo z odpadu, alebo vyrábajú súčasne teplo a elektrickú energiu.“

6 Článok 24 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„1. Členské štáty, v ktorých s ohľadom na ustanovenia tejto smernice nebude možné plniť záväzky alebo záruky prevádzky vydané pred nadobudnutím účinnosti tejto smernice, môžu požiadať o prechodný režim, ktorý môže Komisia povoliť, pričom okrem iného zoberie do úvahy veľkosť sústavy, ktorej sa to týka, úroveň vzájomného prepojenia sústavy a štruktúru elektroenergetiky tejto krajiny. Komisia informuje členské štáty o takýchto žiadostiach predtým, než prijme rozhodnutie, pričom zoberie ohľad na zachovávanie mlčanlivosti. Rozhodnutie sa uverejní v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev*.“

7 Článok 24 ods. 2 smernice 96/92 upresňuje, že žiadosti o prechodný režim musia byť oznámené Komisii najneskôr jeden rok od nadobudnutia účinnosti tejto smernice.

Vnútroštátna právna úprava

- 8 Dekrét so silou zákona č. 79 zo 16. marca 1999 o vykonaní smernice 96/92/ES o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 75 z 31. marca 1999, s. 8, ďalej len „dekrét so silou zákona č. 79/99“) stanovuje vo svojom článku 3 ods. 10, že za prístup do prenosovej sústavy a jej používanie patrí prevádzkovateľovi sústavy poplatok. Tento poplatok sa určuje nezávisle od zemepisnej polohy výrobných miest a konečných odberateľov, v každom prípade na základe nediskriminačných kritérií. Výšku tohto poplatku určuje AEEG, ktorý takisto upravuje sadzby.

- 9 Článok 3 ods. 11 dekrétu so silou zákona č. 79/99 stanovuje, že všeobecné náklady vynaložené na elektrickú sústavu zahŕňajú rôzne výdavky: na výskumnú činnosť, likvidáciu vyradených jadrových zariadení súvisiacu so zastavením jadrového spaľovacieho cyklu, ako aj vyplývajúcu zo súvisiacich alebo dodatočných činností. Tieto všeobecné náklady sú upresnené v jednom alebo viacerých dekrétoch, ktoré vydáva Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato (ministerstvo priemyslu, obchodu a živnostenského podnikania) po dohode s Ministro del tesoro, del bilancio e della programmazione economica (ministerstvo financií, rozpočtu a hospodárskeho programovania) a na návrh AEEG.

- 10 Článok 2 ods. 1 dekrétu Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato z 26. januára 2000 o určení všeobecných nákladov elektrickej sústavy, prijatý v zhode s Ministro del tesoro, del bilancio e della programmazione economica na návrh AEEG (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 27 z 3. februára 2000, s. 12, ďalej len „dekrét z 26. januára 2000“), upresňuje, že všeobecnými nákladmi elektrickej sústavy sú:

„a) odškodnenie výrobných a rozvodných podnikov na základe kritérií stanovených v tomto dekréte pre tú časť výdavkov vzniknutých v dôsledku výroby elektrickej energie, ktoré nemôžu byť nahradené v dôsledku vykonania smernice [96/92];

b) kompenzácia lepšieho zhodnotenia elektrickej energie vyrobenej vo vodných a geotermálnych zariadeniach, ktoré boli k 19. februáru 1997 vo vlastníctve alebo k dispozícii výrobných a rozvodných podnikov, vyplývajúca z prebratia smernice [96/92];

c) náklady spojené s likvidáciou vyradených jadrových zariadení a zastavením jadrového spaľovacieho cyklu a s tým súvisiacimi alebo dodatočnými činnosťami;

d) náklady výskumnej a vývojovej činnosti na účely technologickej inovácie vo všeobecnom záujme pre elektrickú sústavu;

e) použitie výhodných taríf pre dodávky elektrickej energie na základe ustanovenia článku 2 ods. 2 bodu 4 rozhodnutia [AEEG] č. 70/97 a dekrétu Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato z 19. decembra 1995.“

- 11 Z hľadiska lepšieho zhodnotenia uvedeného v článku 2 ods. 1 písm. b) dekrétu z 26. januára 2000, článok 3 ods. 3 toho istého dekrétu nachádzajúci sa v časti nazvanej „Náklady vyplývajúce z vykonania smernice [96/92]“ stanovuje:

„Na účely aspoň čiastočnej kompenzácie všeobecných nákladov elektrickej siete sa počas obdobia siedmich rokov počnúc 1. januárom 2000 a na základe podmienok upresnených v článku 5 nahrádza výlučne čiastka zodpovedajúca lepšiemu zhodnoteniu elektrickej energie vyrobenej vo vodných a geotermálnych zariadeniach, ktoré sa nezúčastňujú systému príspevkov [v prospech nových zariadení

využívajúcich obnoviteľné zdroje energie] stanovená rozhodnutiami Comitato interministeriale dei prezzi [Medzirezortný výbor pre ceny] č. 15 z 12. júla 1989, č. 34 zo 14. novembra 1990 a č. 6 z 29. apríla 1992, v znení neskorších zmien. Ustanovenia tohto odseku sa nepoužijú na zariadenia s nominálnym výkonom nižším ako 3 MW, ani na prečerpávacie vodné zariadenia.“

- 12 Podľa článku 5 ods. 9 dekrétu z 26. januára 2000:

„Čiastka zodpovedajúca lepšiemu zhodnoteniu, ktorá má byť nahradená počas obdobia uvedeného v článku 3 ods. 3, predstavuje pre rok 2000 uznávané jednotkové variabilné náklady elektrickej energie vyrobenej v tepelných elektrárňach použitím obchodovateľných fosílnych palív v zmysle článku 6 ods. 5 rozhodnutia [AEEG] č. 70/97 a pre nasledujúce roky predstavuje pre každú elektráreň a každé dvojmesačné obdobie časť rozdielu medzi váženým priemernom hodnôt hrubých cien elektrickej energie na vnútroštátnom trhu počas jednotlivých dvojmesačných období a priemernými jednotkovými fixnými nákladmi elektrárne, ktoré upresní [AEEG] každý rok počnúc 31. decembrom predchádzajúceho roku. Táto časť predstavuje 75 % pre roky 2001 a 2002, 50 % pre roky 2003 a 2004 a 25 % pre roky 2005 a 2006. Po uplynutí tejto doby sa táto časť rovná nule.“

- 13 Článok 2 ods. 1 a 2 rozhodnutia AEEG č. 231/00 z 20. decembra 2000 a článok 2 ods. 1, 2 a 8 rozhodnutia AEEG č. 232/00 z 20. decembra 2000 o určení zvýšenia poplatku pre prístup do vnútroštátnej prenosovej siete a jej používanie pre elektrickú energiu vyrobenú vo vodných a geotermálnych zariadeniach pre roky 2000 – 2006 (riadny dodatok ku *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 4 z 5. januára 2001, s. 13, ďalej len „rozhodnutie č. 231/00“ a „rozhodnutie č. 232/00“) stanovujú zvýšenie poplatku pre používanie siete pre elektrickú energiu podľa článku 3 ods. 3 dekrétu z 26. januára 2000 vyrobenú a uvedenú do siete zariadeniami, ktoré boli

k 19. februáru 1997 vo vlastníctve alebo k dispozícii výrobných alebo rozvodných podnikov, čo pokryje dynamické služby kompenzáciou lepšieho zhodnotenia v zmysle článku 2 ods. 1 písm. b) dekrétu z 26. januára 2000.

- 14 Výnos zo zvýšenia poplatku uvedeného v článkoch 2 rozhodnutí č. 231/00 a 232/00 v zmysle článkov 3 ods. 1 týchto rozhodnutí prevedie prevádzkovateľ siete na „Cassa congruaglio per il settore elettrico“ (vyrovňavací fond pre odvetvie elektrickej energie, ďalej len „vyrovňavací fond“). Články 3 ods. 2 týchto rozhodnutí stanovujú, že tieto platby sa pripisujú v prospech „Conto per la gestione della compensazione della maggiore valorizzazione dell’energia elettrica nella transizione“ (účet pre kompenzáciu lepšieho zhodnotenia elektrickej energie počas prechodného obdobia). Podľa článkov 3 ods. 3 tých istých rozhodnutí prípadný zostatok na tomto účte sa prevedie na „Conto per nuovi impianti da fonti rinnovabili e assimilate“ (účet pre nové zariadenia využívajúce obnoviteľné a podobné zdroje energie).

Konania vo veci samej

- 15 Z rozhodnutí o návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že AEM a AEM Torino podali na Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia žaloby proti rozhodnutiam č. 231/00 a 232/00 a proti prípravným, základným a súvisiacim aktom, vrátane dekrétu z 26. januára 2000.
- 16 Keďže tieto žaloby boli zamietnuté, AEM a AEM Torino podali odvolanie na Consiglio di Stato a navrhovali zrušenie rozhodnutí o zamietnutí ich žalôb.

- 17 V rozhodnutiach o návrhu na začatie prejudiciálneho konania Consiglio di Stato uvádza najmä to, že podľa tvrdení AEM a AEM Torino zvýšenie poplatku plne zapadá do systému podpôr pre fungovanie určitých podnikov alebo výroby určitých tovarov financovaných prostredníctvom poplatkov z dodávok podnikov v odvetví, čo sa považuje za štátnu pomoc v zmysle článku 87 ods. 1 ES, pričom v tomto prípade bola pomoc poskytnutá bez dodržania postupu stanoveného v Zmluve ES. AEM a AEM Torino takisto tvrdia, že odlišné ceny pre prístup do prenosovej siete, ktoré vedú k vyšším nákladom pre niektoré podniky, predstavujú porušenie jednej zo základných zásad smernice 96/92 o prístupe každého podniku bez diskriminácie k tejto sieti.

Prejudiciálne otázky

- 18 Podľa Consiglio di Stato z rozboru sporných ustanovení vyplýva, že zvýšenie poplatku sa zakladá na potrebe napraviť neodôvodnenú výhodu a konkurenčnú nerovnováhu, ktoré vznikli v prvom období liberalizácie trhu s elektrickou energiou — určenom na roky 2000 — 2006 — v dôsledku prebratia smernice 96/92.
- 19 V tomto ohľade Consiglio di Stato uvádza, že v období pred liberalizáciou trhu používali výrobné a rozvodové podniky na elektrickú energiu pochádzajúcu z vodných a geotermálnych zariadení takú sadzbu, ktorej jedna zložka, zložka B, súvisela s cenou paliva. Časť tejto zložky sadzby sa potom vyplátila vyrovnávaciemu fondu, ktorý ju potom vyplatil tepelným elektrárňam, ktoré jedine znášali náklady na palivo.

- 20 Zo zmeny, ktorá nastala, vznikla dvojité výhoda pre tieto podniky. Na jednej strane, v dôsledku zrušenia zložky B sadzby pre zákazníkov na obmedzenom trhu, ktorá bola predtým určená pre vyrovnávací fond, vyplynulo, že tieto podniky mohli vyberať cenu určenú rovnako na celom štátnom území na obmedzenom trhu, kde stále existovala úprava sadzieb na základe kritérií zohľadňujúcich cenu paliva, pričom tieto podniky neznášali náklady na palivo. Na strane druhej, táto výhoda sa mala prejaviť aj na voľnom trhu určenom pre oprávnených zákazníkov v tom zmysle, že veľkoobchodná predajná cena na obmedzenom trhu bola východiskom pre dvojstranné dohody na voľnom trhu. Tieto dve výhody sú výlučne výsledkom zmeny právneho prostredia v dôsledku liberalizácie odvetvia a nevyplývajú zo zmeny podmienok hospodárnosti a hospodárskej súťaže.
- 21 Consiglio di Stato upresňuje, že podľa vysvetliviek AEEG o úprave sadzieb zo 4. augusta 1999 (ďalej len „vysvetlivky“), ak by sa toto lepšie zhodnotenie vodnej a geotermálnej výroby ponechalo v prospech výrobných a rozvodných podnikov, vznikol by z toho príjem týchto podnikov a náklady pre elektrickú sieť ako priamy dôsledok procesu liberalizácie a spotrebiteľia by museli znášať vyššie úrovne sadzieb, ktoré by sa nezakladali na zvýšených nákladoch.
- 22 Vysvetlivky ďalej upresňujú, že „v prípade elektrickej energie vyrobenej vo vodných a geotermálnych zariadeniach je potrebné sa vyhnúť tomuto dôsledku tak, že pre túto elektrickú energiu sa zvýši poplatok za prístup do prepravnej siete a jej používanie v zmysle článku 3 ods. 10 dekrétu so silou zákona č. 79/99 až do vypršania súčasne platných povolení na osobitné užívanie vôd pre hydroenergetické účely a na používanie geotermálnych zariadení pre termoelektrické účely. Výnos z tohto zvýšenia sa bude môcť použiť na kompenzáciu uviaznutých nákladov, ktoré nie sú ináč uznané, alebo na financovanie všeobecných nákladov elektrickej sústavy, najmä súvisiacich s podporou elektrickej energie vyrobenej zariadeniami využívajúcimi obnoviteľné zdroje energie“.

- 23 Príloha 2 vysvetliviek upresňuje, po prvé, že úprava sadzieb založená ešte na stave pred prebratím smernice 96/92 predvídala poskytnutie príspevkov v prospech vyrovnávacieho fondu na výrobu elektrickej energie, ktorá bola rozdelená podľa typu zariadenia a výrobcu.
- 24 V tejto prílohe sa uvádza, že toto rozlišovanie v systéme príspevkov na výrobu elektrickej energie nie je zlučiteľné s liberalizovaným rozsahom výroby. V rámci takejto výroby je nevyhnutné, aby sa pre každé obdobie vytvorila jednotná trhová veľkoobchodná cena elektrickej energie, ktorú budú určovať a požadovať všetci výrobcovia nezávisle od typu používaného zariadenia.
- 25 Nakoniec, táto príloha upresňuje, že z toho vyplývajúci príjem pre elektrickú energiu vyrobenú vo vodných a geotermálnych zariadeniach bude závislý od dostupnosti vzácnych zdrojov, menovite vody a geotermálnych zdrojov používaných na výrobu elektrickej energie, ktoré v súčasnom systéme nie sú vhodným spôsobom zhodnotené.
- 26 Consiglio di Stato pripomína, že v súvislosti s elektrickou energiou predávanou na voľnom trhu sa zvýšenie poplatku za prístup do štátnej rozvodnej siete a jej používanie zaviedlo od roku 2000 rozhodnutím č. 231/00, pričom pre elektrickú energiu predávanú na obmedzenom trhu sa zaviedlo až od roku 2001 rozhodnutím č. 231/00. Stalo sa tak preto, lebo v prípade posledne menovaného trhu boli zložka B sadzby, ako aj príspevok na náklady na palivo, ktorý bol na ňu naviazaný, zrušené až od roku 2001.

- 27 Cosiglio di Stato ďalej upresňuje, že náhrada za lepšie zhodnotenie sa určuje regresívne až do konca roku 2006, čo má umožniť trhu dosiahnutie rovnováhy s efektívnou hospodárskou súťažou.
- 28 Okrem toho uvádza, že zohľadnil skutočnosť, že zvýšenie poplatku sa nezakladá na článku 24 smernice 96/92.
- 29 Na základe týchto úvah Consiglio di Stato považuje za potrebné overiť, po prvé to, či systém, aký je predmetom sporu, predstavuje štátnu pomoc v zmysle článkov 87 a nasl. ES.
- 30 V tomto ohľade uvádza, že výnos zo zvýšenia poplatku sa nepoužíva v prospech určitých podnikov alebo kategórií podnikov vystupujúcich na trhu, ako by išlo o krížové dotácie, ale jeho účelom je vyrovnať sa so všeobecnými nákladmi elektrickej sústavy v prospech používateľa. Ide teda o všeobecné opatrenie hospodárskej politiky, ktorého účelom nie je zvýhodnenie určitých konkrétnych podnikov alebo určitých druhov výroby, ale naopak, sledovanie všeobecného záujmu. Podľa Consiglio di Stato totiž, v rozpore s niektorými údajmi v prípravných aktoch, predmetné ustanovenia nepredvídajú prerozdeľovanie príjmov v prospech určitej konkrétnej kategórie podnikov s účelom nahradiť uviaznuté náklady. Okrem toho, rozhodnutia č. 231/00 a 232/00 predvídajú iba možnosť toho, že prípadný zostatok účtu pre kompenzáciu lepšieho zhodnotenia elektrickej energie počas prechodného obdobia sa prevedie na účet pre nové zariadenia využívajúce obnoviteľné a podobné zdroje energie. Určite sa za štátnu pomoc nemôžu považovať tie ustanovenia dekrétu z 26. januára 2000, ktoré stanovujú prevod predmetných súm na účet určený na pokrytie všeobecných nákladov sústavy; štátna pomoc by prípadne mohla predstavovať následné a rozlišované pridelenie týchto súm, ktoré sú

už k dispozícii pre verejný rozpočet, v prospech podnikov alebo výroby určitých druhov tovaru v zmysle článku 87 ods. 1 ES.

- 31 Po druhé, Consiglio di Stato považuje za potrebné overiť, či je takýto systém zlučiteľný so zásadami a ustanoveniami smernice 96/92, najmä s článkom 7 tejto smernice a jej odôvodnením č. 25, čo sa týka záruky prístupu do siete každého bez diskriminácie, a s článkom 8 tej istej smernice, čo sa týka určovania kritérií pre dispečing výrobných zariadení.
- 32 Za týchto okolností Consiglio di Stato rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru dve prejudiciálne otázky rovnakého znenia vo veciach C-128/03 a C-129/03:

- „1. Predstavuje správne opatrenie, ktoré na základe uvádzaných dôvodov a podmienok predvída zvýšenie poplatku za prístup do siete a jej používanie pre určité podniky používajúce elektrickú prenosovú sústavu na účely financovania všeobecných nákladov elektrickej siete štátnu pomoc v zmysle článku 87 [ES] a nasl. Zmluvy?
2. Vylučujú zásady uvedené v smernici 96/92 v oblasti liberalizácie vnútorného trhu s elektrickou energiou a najmä články 7 a 8 o prevádzkovaní elektrickej prenosovej siete to, aby členský štát prechodne prijal opatrenie, ktoré pre určité konkrétne podniky predvída zvýšenie poplatku určeného na kompenzáciu lepšieho zhodnotenia vodnej a geotermálnej energie — čo podľa uvádzaných

podmienok a dôvodov vyplýva zo zmeny zákonnej úpravy — a na financovanie všeobecných nákladov elektrickej sústavy?“

- 33 Uznesením zo 6. mája 2003 predseda Súdneho dvora nariadil spojenie vecí C-128/03 a C-129/03.

Právna podstata

O prvej prejudiciálnej otázke

- 34 Prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či opatrenie, aké je predmetom sporu v konaní vo veci samej, ktorým členský štát ukladá zvýšenie poplatku za prístup do sústavy a jej používanie iba niektorým užívateľom vnútroštátnej prenosovej sústavy, predstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES.

Vyjadrenia predložené Súdnemu dvoru

- 35 AEM a AEM Torino pripomínajú, že dekrét z 26. januára 2000 a rozhodnutia č. 231/00 a 232/00, ako aj rozhodnutie AEEG č. 228/01 z 18. októbra 2001, ktorým sa schválilo úplné znenie predpisov AEEG o poskytovaní služieb prenosu, merania a predaja elektrickej energie (riadny doplnok ku *Gazzetta ufficiale della Repubblica*

italiana č. 277 z 22. decembra 2001, s. 5), ukladajú niektorým podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodnej alebo geotermálnej energie, povinnosť zaplatiť zvýšený poplatok za prístup do vnútroštátnej prenosovej sústavy s cieľom kompenzovať všeobecné náklady elektrickej sústavy a výrobných nákladov elektrární, ktoré sa zúčastňujú systému príspevkov v prospech nových zariadení používajúcich obnoviteľné zdroje energie. AEM a AEM Torino tvrdia, že tieto predpisy sú podstatnými súčasťami systému štátnej pomoci stanoveného dekrétom z 26. januára 2000 pre financovanie všeobecných nákladov talianskej elektrickej sústavy (uviaznuté náklady) a článkom 22 ods. 3 zákona č. 9/91 z 9. januára 1991 o pravidlách vykonania nového národného energetického plánu: inštitucionálne aspekty, vodné elektrárne a elektrické vedenia, uhľovodíky a geotermálna energia, samovýroba, ako aj finančné ustanovenia (riadny doplnok ku *Gazetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 13 zo 16. januára 1991, s. 3) pre vytvorenie podnetov na výrobu elektrickej energie získanej z obnoviteľných a podobných zdrojov energie.

- 36 Talianska vláda tvrdí, že správne opatrenie, ktoré v kontexte klesajúcich výrobných nákladov ukladá niektorým podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodnej alebo geotermálnej energie a používajú vnútroštátnu prenosovú sústavu povinnosť prechodne a regresívne zaplatiť zvýšený poplatok za prístup a používanie sústavy s cieľom kompenzovať všeobecné náklady elektrickej sústavy, sa nemôže považovať za štátnu pomoc.
- 37 Komisia Európskych spoločenstiev tvrdí, že opatrenie, ktoré je predmetom konania vo veci samej a ktoré na základe uvádzaných dôvodov a podmienok predvída zvýšenie poplatku za prístup do sústavy a jej používanie pre určité podniky používajúce elektrickú prenosovú sústavu na účely financovania všeobecných nákladov elektrickej sústavy, nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES a nasl.

Posúdenie Súdnyim dvorom

- 38 Je potrebné pripomenúť, že článok 87 ods. 1 ES definuje štátnu pomoc upravenú touto Zmluvou ako pomoc poskytovanú členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá naruša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určité podniky alebo výrobu určitých druhov tovaru, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi. Pojem štátnej pomoci je všeobecnejší ako pojem subvencie, keďže nezahŕňa iba skutočné plnenia ako samotné subvencie, ale takisto zásahy, ktoré v rôznych formách zmierňujú náklady bežne zaťažujúce rozpočet určitého podniku (pozri najmä rozsudky z 23. februára 1961, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg/Vysoký úrad*, 30/59, Zb. s. 1, 39; z 29. júna 1999, *DM Transport*, C-256/97, Zb. s. I-3913, bod 19, a zo 14. septembra 2004, *Španielsko/Komisia*, C-276/02, Zb. s. I-8091, bod 24).
- 39 Pojem štátnej pomoci však nezahŕňa opatrenia, ktoré rozlišujú medzi podnikmi v súvislosti s nákladmi, ak toto rozlišovanie vyplýva z povahy alebo zo štruktúry systému predmetných nákladov (pozri najmä rozsudky z 26. septembra 2002, *Španielsko/Komisia*, C-351/98, Zb. s. I-8031, bod 42 a z 29. apríla 2004, *Holandsko/Komisia*, C-159/01, Zb. s. I-4461, bod 42).
- 40 V konaní vo veci samej z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že účelom zvýšenia poplatku pre prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie uložené iba podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodných alebo geotermálnych zariadení, je vyrovnať výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla z liberalizácie trhu s elektrickou energiou po prebratí smernice 96/92. Počas prvej časti prechodného obdobia liberalizácie totiž tieto podniky môžu požadovať na jednej strane na obmedzenom trhu cenu určenú s prihliadnutím na náklady na palivo, ktoré neznášajú a ktoré sa nenahrádzajú

pomocou zložky sadzby vyplatenej vyrovnávaciemu fondu, a na strane druhej na voľnom trhu cenu, pre ktorú slúži ako východisko veľkoobchodná cena na obmedzenom trhu, pričom, ako to vyplýva najmä z prílohy 2 vysvetliviek, v rámci povolení na osobitné užívanie vôd pre hydroenergetické účely a povolení na užívanie geotermálnych zdrojov na termoelektrické účely, tieto zdroje ešte nie sú vhodne ocenené.

- 41 Ako poznamenal aj vnútroštátny súd, táto výhoda nevyplýva zo zmeny podmienok hospodárnosti a hospodárskej súťaže, ale zo zmeny právneho prostredia v dôsledku liberalizácie odvetvia elektrickej energie.
- 42 Z vysvetliviek okrem toho vyplýva, že na elektrickú energiu vyrobenú týmito podnikmi sa zvýšenie poplatku uplatní až po vypršaní povolení na osobitné užívanie vôd pre hydroenergetické účely a povolení na užívanie geotermálnych zdrojov na termoelektrické účely. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu takisto vyplýva, že zvýšenie poplatku je stanovené degresívne až do konca roku 2006.
- 43 Z týchto skutočností treba vyvodiť záver, že opatrenie, aké je predmetom sporu v konaní vo veci samej, ktoré prechodne zavádza zvýšenie poplatku pre prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie uložené iba podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodných alebo geotermálnych zariadení, a ktoré má vyrovnat výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla počas prechodného obdobia liberalizácie trhu s elektrickou energiou po prebratí smernice 96/92, predstavuje rozlišovanie medzi podnikmi vzhľadom na náklady, ktoré vyplývajú z povahy alebo zo štruktúry systému predmetných nákladov. Toto rozlišovanie samo osebe preto nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES.

- 44 AEM a AEM Torino však tvrdia, že zvýšenie poplatku je podstatnou súčasťou systému štátnej pomoci stanoveného dekrétom z 26. januára 2000 pre financovanie všeobecných nákladov talianskej elektrickej sústavy (uviaznuté náklady) a článkom 22 ods. 3 zákona č. 9/91 pre vytvorenie podnetov na výrobu elektrickej energie získanej z obnoviteľných a podobných zdrojov energie.
- 45 V tomto ohľade treba pripomenúť, že v zmysle ustálenej judikatúry Súdneho dvora spôsob financovania pomoci môže spôsobiť nezlučiteľnosť celého takto financovaného systému pomoci so spoločným trhom. Preto sa skúmanie pomoci nedá oddeliť od skúmania účinkov spôsobu jeho financovania. Pri skúmaní opatrenia predstavujúceho pomoc Komisiou sa musí nutne zohľadniť spôsob financovania pomoci, ak je neoddeliteľnou súčasťou daného opatrenia (pozri rozsudok z 21. októbra 2003, Van Calster a i., C-261/01 a C-262/01, Zb. s. I-12249, bod 49).
- 46 Na to, aby sa parafiskálna daň mohla považovať za neoddeliteľnú súčasť opatrenia pomoci, musí nevyhnutne medzi parafiskálnou daňou a pomocou na základe príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy existovať záväzný vzťah určenia spočívajúci v tom zmysle, že výťažok z parafiskálnej dane sa povinne určí na financovanie pomoci. Iba vtedy, ak takýto vzťah existuje, výťažok z parafiskálnej dane priamo ovplyvňuje rozsah pomoci a v dôsledku toho posúdenie zlučiteľnosti tejto pomoci so spoločným trhom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. januára 2005, Streekgewest, C-174/02, Zb. s. I-85, bod 26, a Pape, C-175/02, Zb. s. I-127, bod 15).
- 47 Z toho vyplýva, že ak v situácii, aká je aj v konaní vo veci samej, existuje záväzný vzťah určenia medzi zvýšením poplatku za prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie a vnútroštátnym systémom pomoci v zmysle, že výnos zo zvýšenia sa povinne použije na financovanie tejto pomoci, toto zvýšenie predstavuje neoddeliteľnú súčasť tohto systému, a preto sa musí skúmať spolu s ním.

- 48 V tomto ohľade je potrebné uviesť, že spis neobsahuje dostatočne presné informácie na to, aby Súdny dvor mohol rozhodnúť o tejto otázke.
- 49 V tomto kontexte je okrem toho potrebné poznamenať, že podľa Komisie jej talianske úrady 25. júla 2000 oznámili, že dekrét z 26. januára 2000 je opatrením predstavujúcim pomoc v zmysle článku 88 ods. 3 ES a že tento dekrét súvisí s kompenzáciou lepšieho zhodnotenia, a tým nepriamo so zvýšením poplatku. Na pojednávaní Komisia uviedla, že konanie o preskúmaní tohto dekrétu stále prebieha.
- 50 Preto je potrebné odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku tak, že opatrenie, aké je predmetom sporu v konaní vo veci samej, ktoré prechodne zavádza zvýšenie poplatku pre prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie uložené iba podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodných alebo geotermálnych zariadení, a ktoré chce vyrovnať výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla počas prechodného obdobia z liberalizácie trhu s elektrickou energiou po prebratí smernice 96/92, predstavuje rozlišovanie medzi podnikmi vzhľadom na náklady, ktoré vyplývajú z povahy alebo zo štruktúry systému predmetných nákladov. Toto rozlišovanie samo osebe preto nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES.
- 51 Skúmanie pomoci sa však nedá oddeliť od skúmania dopadov jeho financovania. Ak v situácii, aká je aj v konaní vo veci samej, existuje povinné spojenie medzi zvýšením poplatku za prístup do elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie a vnútroštátnym systémom pomoci v zmysle, že výnos zo zvýšenia sa povinne použije na financovanie tejto pomoci, toto zvýšenie predstavuje neoddeliteľnú súčasť tohto systému, a preto sa musí skúmať spolu s ním.

O druhej prejudiciálnej otázke

- 52 Svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článok 7 ods. 5 a článok 8 ods. 2 smernice 96/92, ktoré zakazujú akúkoľvek diskrimináciu používateľov vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy, vylučujú to, aby členský štát prechodne prijal opatrenie, ako je opatrenie tvoriace predmet sporu v konaní vo veci samej, ktoré stanovuje zvýšenie poplatku pre prístup do tejto siete a jej používanie iba pre niektoré podniky, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu.

Vyjadrenia predložené Súdnemu dvoru

- 53 AEM a AEM Torino tvrdia, že zvýšenie poplatku za prístup do vnútroštátnej prenosovej sústavy a jej používanie, ktoré sa uplatní — aj keď prechodne — výlučne na niektoré podniky, a najmä vzhľadom na skutočnosť, že obdobie zvýšenia spadá do etapy zavedenia voľnej súťaže na talianskom trhu elektrickej energie, je v rozpore so základnými zásadami prístupu do siete na základe objektívnych, transparentných a nediskriminačných kritérií stanovených smernicou 96/92.

- 54 Talianska vláda je toho názoru, že ak členský štát uloží niektorým podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu, povinnosť prechodne a regresívne zaplatiť zvýšený poplatok za prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie s cieľom predísť výhode z lepšieho zhodnotenia elektrickej energie pochádzajúcej z vodnej alebo geotermálnej energie vyplývajúcej z nového legislatívneho prostredia vzniknutého liberalizáciou vnútorného trhu s elektrickou

energiou, takéto opatrenie nie je v rozpore so zásadami stanovenými smernicou 96/92.

- 55 Komisia usudzuje, že zásady stanovené smernicou 96/92 v oblasti liberalizácie vnútorného trhu elektrickej energie, a najmä ustanovenia článkov 7 a 8 o využívaní vnútroštátnej prenosovej sústavy, nevylučujú to, aby členský štát na prechodnú dobu prijal opatrenie, ktoré stanoví pre niektoré konkrétne podniky zvýšenie poplatku s cieľom kompenzovať lepšie zhodnotenie elektrickej energie pochádzajúcej z vodnej a geotermálnej energie vyplývajúce zo zmeny legislatívneho prostredia a financovania všeobecných nákladov elektrickej sústavy.

Posúdenie Súdnym dvorom

- 56 Predovšetkým je potrebné konštatovať, že článok 7 ods. 5 smernice 96/92 sa vzťahuje na prevádzkovateľa vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a článok 8 ods. 2 tejto smernice upravuje dispečing zariadení na výrobu elektrickej energie. Na jednej strane však predmetom sporu v konaní vo veci samej je ministerský dekrét a rozhodnutia prijaté orgánom verejnej moci, a nie prevádzkovateľom sústavy. Na strane druhej, vnútroštátne predpisy, voči ktorým smeruje žaloba AEM a AEM Torino, sa týkajú podmienok prístupu do sústavy, a nie dispečingu zariadení na výrobu elektrickej energie.
- 57 Z článku 16 smernice 96/92 však vyplýva, že pri organizovaní prístupu do sústavy si členské štáty môžu vybrať medzi formou dohodnutého prístupu do sústavy a formou

jediného kupujúceho, pričom oba typy postupov sa musia riadiť objektívnymi, transparentnými a nediskriminačnými kritériami.

58 V každom prípade tieto ustanovenia, ako aj všeobecná zásada zákazu diskriminácie, ktorej sú osobitnými vyjadreniami, zakazuje na jednej strane to, aby sa s podobnými situáciami zaobchádzalo odlišne, a na strane druhej to, aby sa s odlišnými situáciami zaobchádzalo rovnako (pozri, pokiaľ ide o zásadu zákazu diskriminácie, najmä rozsudok z 12. decembra 2002, Rodríguez Caballero, C-442/00, Zb. s. I-11915, bod 32).

59 Vnútroštátne opatrenie, ktoré je predmetom sporu v konaní vo veci samej, však prechodne zavádza, ako to Súdny dvor skonštatoval v bodoch 42 a 43 tohto rozsudku, zvýšenie poplatku pre prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie uložené iba podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodných alebo geotermálnych zariadení s cieľom vyrovnať výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla počas prechodného obdobia liberalizácie trhu s elektrickou energiou po prebratí smernice 96/92. Ak toto opatrenie zaobchádza odlišne s nepodobnými situáciami, je úlohou vnútroštátneho súdu presvedčiť sa o tom, či zvýšenie poplatku neprekročí hranice toho, čo je potrebné pre kompenzáciu tejto výhody.

60 Preto na druhú prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že pravidlo nediskriminačného prístupu do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy stanovené smernicou 96/92 však neodporuje tomu, aby členský štát prechodne prijal opatrenie, ako je opatrenie tvoriace predmet sporu v konaní vo veci samej, ktoré stanovuje zvýšenie poplatku pre prístup do tejto sústavy a jej používanie iba pre niektoré podniky s cieľom vyrovnať výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla počas prechodného obdobia zmenou právneho kontextu v dôsledku liberalizácie

trhu s elektrickou energiou po prebratí uvedenej smernice. Je však úlohou vnútroštátneho súdu presvedčiť sa o tom, či zvýšenie poplatku neprekročí hranice toho, čo je potrebné pre kompenzáciu tejto výhody.

O trovách

- 61 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania vo veci samej, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol:

1. Opatrenie, aké je predmetom sporu v konaní vo veci samej, ktoré prechodne zavádza zvýšenie poplatku za prístup do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie uložené iba podnikom, ktoré vyrábajú alebo rozvádzajú elektrickú energiu pochádzajúcu z vodných alebo geotermálnych zariadení, a ktoré chce vyrovnať výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla počas prechodného obdobia liberalizácie trhu s elektrickou energiou po prebratí smernice Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou, predstavuje rozlišovanie medzi

podnikmi vzhľadom na náklady, ktoré vyplývajú z povahy alebo zo štruktúry systému predmetných nákladov. Toto rozlišovanie samo osebe preto nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES.

Skúmanie pomoci sa však nedá oddeliť od skúmania dopadov jeho financovania. Ak v situácii, aká je aj v konaní vo veci samej, existuje záväzný vzťah určenia medzi zvýšením poplatku za prístup do elektrickej prenosovej sústavy a jej používanie a vnútroštátnym systémom pomoci v zmysle, že výnos zo zvýšenia sa povinne použije na financovanie tejto pomoci, toto zvýšenie predstavuje neoddeliteľnú súčasť tohto systému, a preto sa musí skúmať spolu s ním.

2. Pravidlo nediskriminačného prístupu do vnútroštátnej elektrickej prenosovej sústavy stanovené smernicou 96/92 nevyklučuje, aby členský štát prechodne prijal opatrenie, ako je opatrenie tvoriace predmet sporu v konaní vo veci samej, ktoré stanovuje zvýšenie poplatku pre prístup do tejto siete a jej používanie iba pre niektoré podniky s cieľom vyrovnáť výhodu, ktorá týmto podnikom vznikla počas prechodného obdobia liberalizácie trhu s elektrickou energiou po prebratí uvedenej smernice. Je však úlohou vnútroštátneho súdu presvedčiť sa o tom, či zvýšenie poplatku neprekročí hranice toho, čo je potrebné pre kompenzáciu tejto výhody.

Podpisy